

CONTRADA DE JORDI LLAVINA

Amb el seu darrer poemari, *Vetlla* (Edicions 3i4, 2012), Jordi Llavina va gaudir d'un gran èxit de públic, ressò mediàtic i nombrosos elogis crítics, tot aconseguint guardons tan reconeguts com el Premi Octubre Vicent Andrés Estellés de Poesia i el Premi de la Crítica. Poc després va tornar amb la publicació de la novel·la *El llautista i la captaire* (Amsterdam, 2013), obra que per cert s'adaptarà al cinema ben aviat.

Ara l'autor penedesenc retorna amb una nova obra en vers, *Contrada* (Edicions 3i4), que serveix no només com a contracara de *Vetlla* sinó també per marcar un final d'etapa vital i creativa. Al final d'aquest nou volum poemàtic l'autor ens revela, en una nota, que després de molts vissituds arriba al final d'un moment vital i que *Contrada* és, possiblement, la marca d'aquest nou camí que tot just acaba, fita des d'on un altre quelcom tot just comença. El to elegíac és molt present, en efecte, però es delata amarat d'una certa esperança i també d'una passió callada. Escriure poemes és un clar signe de lluita, viure és una crua batalla de supervivència, i Llavina fa que cada poema sigui testimoni de cada derrota i de cada victòria com si d'un dietari es tractés, però molt més enllà: amb *Contrada* Jordi Llavina projecta instants i els magnifica en un procés en què ell mateix es perpetua amb un volum sorprenent que ja és una pedra angular dins d'una galàxia literària única. *Contrada* és, doncs, un llibre que es llegeix des de l'emoció però també la fascinació per una profunda laboriositat.

Qui s'enfronti al caràcter expansiu i polifacètic de Llavina sap que aquest és un autor que disposa d'un univers marcadíssim que es va eixamplant a cada nou lliurament de forma singular i amb alguns cops mestres que ens sorprenen, però *Contrada*, tal i com ja va fer *Vetlla* en el seu moment, és una bomba de rellotgeria: delicada i t'esclata a les mans. Cal admetre i admirar la seva grandesa ja que es tracta d'una màquina executora en tota regla, mil·limètrica, calculadíssima, i ofereix resultats extraordinaris, de grans fulgors o, més aviat, fosforescències. Llampecs. Refulgències. Hi ha versos que t'electrifiquen i que et fan descobrir tot el profund d'una realitat que, d'altra manera, restaria inèdita.

Aquí dins es troben sens dubte alguns dels millors poemes de Llavina, però també alguns dels poemes més memorables de la literatura recent.

Tot i això, i encara que comparteixen nombrosos paral·lelismes, *Vetlla* i *Contrada* són dues cares d'una mateixa moneda, o millor encara, els dos costats d'un mateix disc de vinil. Vers i revers. Dues obres vigoroses que comparteixen tot un seguit de ressonàncies a través de vasos comunicants interns. A vegades, fins i tot, hi ha aclucades d'ull que ens inciten a seguir investigant per tal d'esbrinar-ne els secrets. Ambdós són amples mostraris de llibres, passions i malefics, però sobretot sentiments a balquena i retrats obsessius de la condició humana, sense mai renunciar a autèntiques metàfores terrorífiques. Sí, dos volums diferents, dues maneres d'arribar a un mateix cor, però a través de dues constitucions diferents, dues metodologies contradictòries però complementàries mitjançant tota una sèrie de mecanismes que denoten la seva connexió però també les seves claríssimes diferències.

Per una banda, *Vetlla* és un artefacte narratiu en vers, una novel·la dins d'una novel·la dins d'una novel·la (recordeu *Pale Fire* de Nabokov, o el més recent *House of Leaves* de Danielewski) amb múltiples capes, diferents personatges, diversos espais i motius temporals inèdits. El seu complex entramat, com un entortolligament corporal, es construeix a través d'una senzillesa crua d'un vers entenedor que entra molt fàcil i ràpid i que ha fascinat i enamorat un gran nombre de lectors. En canvi, *Contrada* és una arquitectura verbal bastida a través de 40 poemes en forma de sonet que tracta imatges molt definides i senzilles de la vida humana però amb una macroestructura mètrica tan complexa com la del sonet, un disseny que si no s'executa a la perfecció no funciona de cap de les maneres. I cada sonet de *Contrada* està resolt amb perícia i mestria. En aquest cas Llavina no intenta dur a terme el desgranament d'una història tendonal com amb *Vetlla* sinó que, a través d'imatges congelades o natures mortes, fa un vessament líric introspectiu. I, tot i això, sí és capaç d'explicar una història, no literal sinó emocional: cada poema és el retrat descarnat d'una vida, la seva, però també la nostra, ja que compartim les mateixes pors i fins i tot compartim experiències semblants. Cada sonet és, per

tant, ben igual que una fotografia. Per aquest motiu el volum comença amb una instauració d'Albert Carreras a manera d'introducció: si Albert Carreras fa art amb una màquina de retratar doncs la càmera fotogràfica de Llavina és la paraula. Un coixí, doncs, convida als lectors, qui sap si a reposar, a somniar o simplement a llegir, que en el fons inclou tots els verbs i totes les possibilitats en el seu interior.

Amb *Contrada* Llavina aconsegueix emocionar-nos possiblement com mai abans no ho havia aconseguit ja que el nucli dur d'aquestes dues obres és compartida: la mort, la desaparició, la malenconia. A partir d'aquest ou fosc es va dilatant un arbre d'arrels ignífugues que toquen tots i cadascun dels punts vinculants d'una existència. Jordi Llavina parla de la mort no per morbositat sinó per ser-ne conscient, cosa que li serveix per reflectir i celebrar la vida. Tant Margalida Pons com Albert Roig i Josep M. Lloró, en prologar *l'Obra poètica i altres escrits* d'Andreu Vidal (Edicions del Salobre, 2008) saben veure que si Vidal produïa poderosíssimes imatges estretament vinculades amb la mortaldat, escenes brutals i al·lucinants, no era per remolcar-se dins del fang nefast de la decrepitud ni el malditisme sinó per tal de combatre la mort com un xaman i viure fins a les màximes conseqüències, sabedor que la mort sempre hi és com a ombra de totes les coses. I per això hem de viure amb intensitat. Si Llavina utilitza la mort com a recurs és per tal de dur a terme un procediment similar: la mort existeix, sí, però vivim, i que això duri. Llavina, doncs, parla de la mort perquè la mort és una presència fantasmagòrica en el viure de qualsevol ésser humà. D'aquí les referències constants a la malaltia de la seva germana, funerals d'amics o, a vegades, pensaments d'autodestrucció que mai no arriben a perpetrar-se. Particularment grotesc i revelador és el poema de les mosques on la putrefacció arriba a una mística desfermada.

Però, per què cal un sonet per tal de configurar una obra sencera? Quin sentit té fer sonets en ple segle XXI? Tant la prologadora, la poeta Teresa d'Arenys, com l'epilogador, el filòsof Josep Maria Esquirol, destaquen que el sonet és la forma mètrica occidental per excel·lència, utilitzada durant segles i segles per diferents creadors per tal d'abocar les seves experiències i obsessions.

No hem de pensar, doncs, en un sonet com una cotilla, un decreixement, sinó més aviat com un trampolí, un desafiament. I Llavina supera tots els obstacles amb matrícula d'honor, tal i com demostren altres creadors actuals de la literatura catalana actual: Enric Casasses, Bernat Munar, Josep Pedrals o Lluís Calvo. Tots ells, com Llavina, demostren que el classicisme formal no està barallat amb l'escriptura contemporània. En la complexitat de la vida, on no hi ha res estable, on s'han acabat per sempre els déus i els ídols, un món en què Déu ha mort i segueix morint repetides vegades, els éssers humans necessiten inventar-se les seves pròpies estructures allà on acollir-se per trobar refugi i calma. Llavina, en un moment difícil de la seva vida, agitat, decideix emparar-se en el sonet per trobar un punt de suport des d'on anar bastint un present i un futur: un punt de referència. El sonet, doncs, esdevé metàfora de salvació però també una manera, una estil, una eina que, ben igual que la badoquera d'un dels poemes de *Contrada* (i que també apareix en forma de dibuix gràcies a José Luis Paulete), és una canya especial que serveix per agafar fruites que, d'altra manera, serien molt males d'aconseguir perquè estan massa amunt. La badoquera, doncs, com el sonet, fa servei a Llavina per assumir i pronunciar les altures de morts i vides més altes, amb una flama que no crema però que sí indueix una cendra diferent, la de l'Au Fènix que, simbòlicament, resorgeix de les seves excrescències per encarnar-se en nova realitat. Llavina aconsegueix arribar més amunt i més lluny amb el sonet, ja que de l'esforç en sorgeix saba forta, nova.

És curiós. Hi ha dos altres poetes que també varen utilitzar el sonet per tal d'arribar a explicar la portentositat de la vida i de la creació en tota la seva senzillesa. Un d'ells fou Blai Bonet, que en els seus darrers anys de vida es va dedicar amb l'entusiasme que el caracteritzava a configurar cent sonets. Ell explicava, a tot aquell que el volia visitar, que aquells cent sonets serien més grans que els de Shakespeare, Quevedo i Miquel Àngel junts! Al final, però, la mort s'hi va afuar. En Blai va morir i sols uns quants d'aquests cent sonets varen ser escrits i llavors publicats pòstumament a Edicions 62 amb el títol de *Sonets*. Això sí, gràcies a una gran ambició i qualitat, Blai Bonet va arribar, amb

aquest diminut ventall preciós, a escalar les muntanyes del pèl i de l'esperit: no va fer cent sonets, però els que va arribar a fer són meravellosos, sorprenents i, en efecte, excelsos. El segon poeta que va fer ús del sonet per tal d'arribar a la profunditat, elevació, de la vida és Àngel Terrón, que va saber veure que dins del sonet s'amaga el sintagma "so net", o sigui, que els sonets són "sons nets" per tal d'explicar tota una vida. Els *Sons nets* d'Àngel Terrón, publicats a Moll ja fa anys, són un exemple de com una estructura en aparença complicadíssima com el sonet no és una dificultat sinó més aviat una flama que ajuda a il·luminar la claredat del viure. Alguns d'aquests poemes són dels més emotius, clarificadors i bellíssims que Terrón ha escrit mai.

Jordi Llavina duu a terme una operació similar. Es proposa superar els obstacles de construir sonets però, al mateix temps, ho fa no per distanciar-se sinó per despullar-se com mai no ho havia fet abans. El resultat és un paisatge esplèndid de 40 poemes poderosos que toquen la fibra cartilaginosa de l'endins i expliquen el seu ser amb una contundència astoradora. Cap retòrica ni una: tot apunyala el moll de l'os de la intenció i *Contrada* s'erigeix com un autèntic monument a la bellesa, al sentiment i a l'espectacle. Un d'aquests poemaris que, de ben segur, formarà part per sempre del llegat de tot lector que s'hi acosti.

Jaume C. Pons Alorda